

викладання та навчання серед директорів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів (за методологією TALIS). Анотований звіт. – Дрогобич: УАДО; ТзОВ «Трек- ЛТД», 2018 – 20 с.

6. FINNISH TEACHERS AND PRINCIPALS IN FIGURES/ Paula Paronen, Olga Lappi, Finnish national agency for education, Reports and surveys 2018:4, 30 p.

7. Абітурієнти з високими балами не хочуть бути вчителями. Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/61671/>

Ремех Т.О.,

к. пед. н., завідувач відділу суспільствознавчої освіти

Інституту педагогіки НАПН України

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УЧНІВ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Переведення навчання у дистанційний формат у зв'язку із введенням карантину в Україні стало справжнім викликом для всіх суб'єктів освітнього процесу – учнів, учителів, адміністрації шкіл, батьків. Якою ж має бути відповідь на цей виклик?

До прикладу, в Фінляндії Парламент у прискореному режимі розробляє новий закон, який дасть змогу школам восени частково перейти на дистанційне навчання.

З огляду на перспективу скорого запровадження в Україні дистанційної освіти, вважаємо за необхідне окреслити низку питань, вирішення яких вплине на її ефективність.

Зазначимо, що «...під *дистанційним навчанням* розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1].

Терміном *дистанційне навчання* для позначення освітнього процесу, що протікав у період карантину, послуговувалася незначна частина опитаних нами вчителів, більшість із них вважала це застосуванням дистанційних технологій навчання учнів або ж методичним супроводом самоосвіти учнів.

За даними ЮНЕСКО на 28 квітня 2020 року закриття шкіл та університетів на карантин вплинуло в Україні майже на 7 млн. учнів і студентів. При цьому заклади вищої освіти мали певний досвід дистанційного навчання, а от переважна більшість шкіл – ні. За даними Кабінету Міністрів України, менше 30% дітей більш-менш якісно вчилися на карантині й лише 20% вчителів були готові до дистанційного навчання. Руслан Гурак, голова ДСЯО, відмічав: «57% директорів шкіл... вперше зіткнулися з використанням технологій дистанційного навчання в освітньому процесі» [2]. Виявлено, що краще було організоване онлайн навчання в міжнародних і приватних школах завдяки якісному забезпеченню гаджетами та швидкій перепідготовці вчителів.

До позитивних сторін дистанційної освіти в період карантину віднесемо (за умови наявності технічних засобів та методичних навичок вчителів) такі: підвищення особистої відповідальності учнів за результати навчання; власний ритм навчання; більше можливостей для самореалізації учнів; підвищення

результатів навчання окремих учнів; підвищення самостійності учнів; доступність учнів до різних джерел інформації; зручність розміщення матеріалів для учнів тощо.

Аналіз Інтернет джерел та опитування показав, що основними проблемами онлайн навчання можна вважати такі: методична невідповідність вчителів; низька мотивація учнів та поверхневність навчання; складність організації навчання вдома; відсутність реальної інтеракції; відсутність «живого» спілкування та зорового контакту з учнями; слабкий контроль діяльності учнів під час занять; відсутність програм для шкільного дистанційного навчання; брак рекомендацій Міністерства освіти і науки України та методичних рекомендацій з організації такого навчання; відсутність розроблених критеріїв оцінювання результатів навчання учнів тощо.

За результатами опитування ДСЯО, 46% опитаних учителів вказали, що з початком карантину вони витрачали більше часу на підготовку до проведення занять. Слабкі базові методичні навички, відсутність умінь планувати роботу у віддаленому режимі призводило до перевантажень. Така ситуація була характерна й для інших країн: наприклад, перші тижні карантину в США вчителі працювали по 18 годин на добу.

«Намагайтеся підтримувати контакт зі всіма учнями та батьками» – такий меседж отримали фінські вчителі від Міністерства освіти і культури щодо дистанційного навчання. У фінському суспільстві до вчителів існує велика довіра, тому жодних роз'яснень, вказівок і офіційних рекомендацій немає – є Національна освітня програма, якої слід дотримуватись, та широка автономія педагогів [3].

Платформа Wilma, що об'єднує календар, пошту, щоденник і дошку оголошень, – місце офіційного спілкування фінських школярів, батьків і вчителів. Нею активно користувалися майже всі школи країни й до карантину. Цікаво, що вчитель має право сам обирати формат, платформи для уроків і

завдань: єдина вимога від Міністерства освіти й культури – кожний учень має займатися регулярно. Крім того, чимало шкіл у Фінляндії вже кілька років тому частково або повністю перейшли на електронні підручники, що полегшало дистанційне навчання [4].

Аналіз нашого анкетування та опитування Офісу освітнього омбудсмена виявив, що для проведення онлайн занять вчителі частіше послуговувались Google Classroom, YouTube, Zoom, Skype, а найпопулярнішим менеджером для дистанційної освіти був Viber. Також серед вчителів були популярні Facebook Messenger та Telegram; електронна пошта та телефонний зв'язок.

Слід констатувати, що МОН України наполегливо відмовляється від створення єдиної платформи для дистанційної шкільної освіти, що анонсується вже кілька років. У зв'язку із карантинном з 6 квітня на [YouTube-каналі МОН України](#) та 15 телеканалів відбувалися трансляції уроків для учнів 5-11 класів. Проте це, на нашу думку, є додатковим контентом.

Дослідження проблеми дало змогу виявити потреби вчителів в оволодінні додатковими знаннями та вміннями, без яких подальше і вже системне запровадження дистанційного онлайн навчання унеможливлене. Серед них такі: загальні навички роботи з ІТ технологіями; можливості та особливості роботи з окремими онлайн інструментами та платформами; розробка завдань для організації активної й інтерактивної взаємодії учнів на онлайн заняттях; проектування завдань для моніторингу та оцінювання академічної успішності учнів; організація оцінювання навчальних результатів учнів.

Очевидно, що без мобілізації науково-методичних установ та суб'єктів підвищення кваліфікації в цьому напрямі для перепідготовки вчителів та розробки доступних рекомендацій і методичних посібників, навряд чи можна буде говорити про продуктивність та ефективність подальшого запровадження дистанційного навчання учнів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про дистанційне навчання. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>
2. https://lb.ua/society/2020/05/01/456533_zalezhnist_vid_lyudskosti_yak_shkola.html
3. <https://osvitanova.com.ua/posts/3817-naivazhlyvishe-pidtrymka-yak-dystantsiino-navchaiutsia-starshi-shkoliari-u-finliandii>
4. <https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/finlyandiya-yak-vidbuvayet-sya-distanciynе-navchannya---ol-ga-golovina>

Богяну К. О.

аспірантка, Криворізький державний педагогічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФІНСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність впровадження такої форми навчання як «інклюзія» нині обумовлено низкою чинників: у світі збільшується кількість дітей і молодих людей, які мають проблеми в навчанні. Це викликано екологічними, соціальними, політичними та економічними причинами. Перед суспільством постає проблема утримувати цих людей за рахунок держави, або, даючи їм освіту, готувати їх до подальшої активної трудової діяльності. Крім того, створення для всіх громадян рівних умов в освіті відповідає сучасним гуманістичним уявленням про суспільство рівних можливостей.